

6. Sollertinskiy, I. I. (1934). *Klassicheskiy tanets i yego teoriya*. [Classical dance and its theory]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович – старший викладач кафедри хореографії та естетичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя хореографічних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SYVOKON Yuriy Mykhailovych – Senior Lecturer at the Department of Choreography and Aesthetic Education of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers of choreographic disciplines.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2021 р.

УДК 374: 793.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-205-208

ТКАЧЕНКО Марія Валентинівна –

аспірантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7291-0113>
 e-mail: Mashadance17@gmail.com

РОЛЬ ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОМПОНЕНТУ В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ШКІЛ МИСТЕЦТВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна система початкової мистецької освіти є комплексним явищем, тому привертає пильну увагу представників різних галузей наукового знання. Мистецька освіта покликана, окрім надання початкової фахової підготовки учнів, ще й всебічно розвивати дітей та навчати співпрацювати (командній роботі) як у самій школі, так і за її межами. У швидкозмінних умовах сьогодення освітнє середовище будь-якого навчального закладу не є ізольованим від різних факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх, їх впливу, як позитивного, так і негативного. Саме для протидії таким змінам необхідно створити безпечне освітнє середовище, яке б сприяло вільному всебічному розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням професійної початкової мистецької освіти присвячені праці Л. Андрусенко, Т. Бакланова, Т. Благової, Ю. Гончаренко, А. Короткова, Т. Луговенко, В. Рагозіної та ін. Специфіку роботи з дитячим хореографічним колективом розкрито у наукових і методичних розробках І. Антипової, Г. Березової, Л. Бондаренко, К. Василенка, В. Верховинця, О. Мартиненко, А. Тараканової, Л. Цветкової, А. Шевчук та ін. Однак дані дослідження повністю не розкривають дану проблематику, що потребує подальших розвідок та досліджень з цієї теми.

Метою статті є дослідження ролі хореографічного компонента в системі мистецьких дисциплін навчально-виховного процесу шкіл мистецтв, аналіз значення

дисциплін хореографічного циклу у розвитку та вихованні учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система художньо-естетичного виховання засобами різних видів мистецтва, зокрема ритміки і хореографії, у вітчизняній педагогічній теорії та практиці закладалася на початку 20-х рр. ХХ ст. [2, с. 15]. Масово відкривалися приватні танцювальні студії, школи та гуртки, які працювали самостійно та не контролювалися з боку державних освітніх органів.

Ритмічне виховання характеризувалося масовістю і доступністю. Пропагуючи ритмічне виховання, педагоги публікували праці, як «Ритмічні ігри й танці для проведення з молоддю в клубах, гуртках та екскурсіях» (1929), «Ритміка в музичній школі» (1930) та ін. [2, с. 16], залучалися професійні поети та композитори до написання збірників для дітей, створювалися експериментальні освітні програми, що свідчить про теоретичну та практичну роботу у напрямку музично-ритмічного виховання дітей та молоді. Увесь накопичений досвід роботи у цій сфері сприяв удосконаленню змісту хореографічної підготовки та призвів до процесу відокремлення професійної мистецької освіти від аматорства та створення системи відповідних освітніх навчальних закладів професійної підготовки.

Мистецька освіта сьогодні – це спеціальна освіта у сфері культури і мистецтва. Школи мистецтв є унікальними закладами освіти, початковою ланкою професійної підготовки, де поступово

розкриваються творчі здібності дітей та створюються умови для їх подальшої самореалізації та самовираження, формуються світовідчуття, необхідні у подальшому житті. Саме теоретичні знання є найвагомим фактором у художньо-естетичному вихованні засобами хореографії у школах мистецтв.

Хореографічна творчість є одним із засобів всебічного розвитку учнів, що навчаються в школі мистецтв. Виконуючи пізнавальну й виховну функції хореографічне мистецтво невіддільне від його естетичної функції: заняття хореографією сприяють розвитку зорових, слухових і рухових форм чуттєвого й емоційного сприйняття світу. Учні навчаються передавати рухами різноманітний характер музики, її динаміку, темп, змінювати рух у зв'язку зі зміною частин музичного твору, починати з початком музики.

Успішність художньо-естетичного виховання дітей засобами хореографії обумовлена синтезуючим характером хореографії, яка об'єднує в собі музику, ритміку, танець, образотворче мистецтво, театр і пластику рухів.

Основні засади та підходи до організації процесу навчання в закладах початкової мистецької освіти визначається типовою освітньою програмою, що визначає мету навчання, перелік освітніх компонентів, їх логічну послідовність та обсяг, що забезпечує набуття учнями обов'язкових результатів навчання, відповідних теоретичних знань та практичних умінь та навичок. Опанування програми початкового рівня дає можливість продовжити здобуття початкової освіти на середньому (базовому) підрівні початкової мистецької освіти загальношкільського або початкового професійного спрямування.

Мистецька школа, в межах своєї автономії, може здійснювати освітній процес за власною освітньою програмою з танцю, розробленою з урахування або без урахування типової освітньої програми. Власні освітні програми з танцю можуть відрізнятися від типової послідовністю подачі навчального матеріалу, обсягом його вивчення в сторону збільшення, наявністю додаткових компонентів змісту тощо.

Зміст навчання базується за запровадженні більш сучасної та ефективної системи навчання хореографічному мистецтву, «дитиноцентризмі», що дає можливість враховувати та задовольнити індивідуальні потреби кожного учня у процесі навчання, набутті ним теоретичних, теоретико-практичних та виконавських компетентностей, модернізації змісту початкової мистецької освіти.

Освітня програма з хореографічного мистецтва (клас танцю) елементарного підрівня початкової мистецької освіти розрахована на 4 роки навчання для учнів, які вступають до першого класу у 6-7 років. Основною формою здобуття початкової мистецької освіти є груповий урок. Форма навчання – очна. На 1-2 роках навчання середня кількість навчальних годин на тиждень становить 6 год., а на 3-4 роках – 8 год. Учні, які успішно та в повному обсязі виконали вимоги до результатів навчання, визначених освітньою програмою, можуть бути рекомендованими до навчання на наступному підрівні за загальношкільським або початковим професійним спрямуванням.

Хореографічна підготовка учнів хореографічного відділення включає наступні профільні дисципліни (інваріативний складник): танець (класичний танець, народно-сценічний танець, сучасний естрадний танець, гімнастику), бесіди про мистецтво, слухання музики та музична грамота, початковий курс історії хореографічного мистецтва. Також обираються дисципліни за вибором (варіативний складник): історико-побутовий танець, постановка концертного номеру, спортивно-бальний танець, дуетний танець, дихання в хореографії. Суміжними є предмети: малюнок, музичний інструмент. Основою змісту навчання хореографічного мистецтва, незалежно від виду і жанру хореографії, є залучення учнів до активної рухової діяльності, яка за характером поділяється на: виконавчу, імпровізаційну, творчу [3, с. 51]. Учні мають можливість реалізувати себе у творчих лабораторіях шкіл мистецтв – хореографічних колективах та ансамблях.

Для інших відділень школи мистецтв, суміжних з хореографічним, включено дисципліну хореографічного циклу «Ритміка і танець». Заняття з ритміки і танцю сприяють розвитку музикальності та ритму у дітей. Функціонує також підготовча група (1-2 роки навчання), де викладається предмет «Ритміка і танець». Творча активність дітей на уроках розвивається поступово шляхом цілеспрямованого навчання, розширення музичного досвіду, активізації почуттів, уяви та мислення. У нескладних рухах і танцях вони навчаються сприймати емоційний зміст музичних творів.

В основі уроків закладені принципи хореографії, що відображають творчу спрямованість. До них відносяться:

– продуктивний розвиток здатності естетичного осягнення дійсності і мистецтва

як уміння вступати в особливу форму духовного спілкування;

- спрямованість на формування образного мислення як найважливішого чинника художнього освоєння буття. Саме образне мислення оптимізує у дитини розуміння естетичної багатомірності навколишньої дійсності.

- оптимізація здатності художнього синтезування як умови для пластично-чуттєвого і естетично багатопланового освоєння явищ діяльності;

- розвиток навичок художнього спілкування як основи для цілісного сприйняття мистецтва;

- створення морально-естетичних ситуацій як найважливішої умови для виникнення емоційно-творчого переживання дійсності;

- виховання навичок імпровізації як основи для формування художньо-самобутнього ставлення до навколишнього світу;

- імпровізація – першооснова художньої творчості дітей. Імпровізація дозволяє розвивати вміння бачити ціле, що досягається в єдності продуктивних і репродуктивних сторін мислення, дає можливість усвідомити процес творчості у педагогіці [1]. Важливою складовою хореографічних уроків є імпровізація, в якій найбільш яскраво спостерігається прояв дитячої творчості.

Розглядаючи питання про прояв творчої активності учнів на уроках хореографії, важливу роль відіграє танець, що являє собою відображення музики в дії. Танці активізують слух, виробляють чіткі та гарні рухи, розвивають пластичність та грацію. Освоєння елементарних хореографічних рухів дає можливість учням створювати власні композиції танцю.

Результатами освітньо-виховної роботи у царині виконавської музично- хореографічної творчості, за А. Шевчук, має стати такий рівень вільного володіння актуальним досвідом, за якого дитина має бажання і вміє:

- інтерпретувати характер виконання народних рухів, хороводів, танців, сучасної пластики;

- комбінувати, змінювати, імпровізувати танцювальні елементи, рухи, зміст у фольклорних, народних, бальних, сучасних танцях;

- обирати для вигадування образ, танець, адекватний дитячому ігровому задуму, власним творчим силам, відповідний своїй статі;

- виявляти уяву, фантазію, оригінальність у пластичному створенні образу;

- по-партнерськи взаємодіяти, співпрацювати з дорослими та дітьми;

- застосовувати набутий творчий досвід у повсякденних ігрових, побутових, святкових, життєво різноманітних умовах [4, с. 61].

Отже, спрямованість уроків хореографічного циклу націлені на творчий розвиток учнів в умовах прояву вільної ініціативи; це музично-ритмічні заняття, де є місце синтезу мистецтв, а також і драматургії, спрямовані на розвиток пізнавального, фізичного, художньо-естетичного потенціалу особистості, формування творчої активності, уяви, мови у процесі навчання.

Навчальний процес необхідно організовувати так, щоб він забезпечував створення комфортних умов для навчання дітей відповідно їх віку, психофізіологічного розвитку та з дотриманням відповідних санітарних норм.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Завданням початкової професійної хореографічної підготовки є не лише формування профільних знань, умінь і навичок, але й створення сприятливих умов для вільного володіння ними, використання у власній творчості, концертній діяльності, так і в повсякденному житті. Враховуючи це, педагог-хореограф має постійно підвищувати свою кваліфікацію, вдосконалювати педагогічну майстерність та застосовувати як традиційні, так і інноваційні методики та технології навчання.

Результатами освітньо-виховної роботи у процесі навчання музично-хореографічного мистецтва, засвоєння спеціальної мови танцю має стати такий рівень уявленень, теоретичних знань, понять, практичних умінь та навичок, відповідного року навчання, за якого дитина в повному обсязі виконала усі вимоги щодо результатів навчання та здобула відповідні теоретичні, теоретико-практичні та виконавські компетентності та успішно пройшла підсумковий контроль відповідних освітніх компонентів освітньої програми з хореографічного мистецтва (клас танцю).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Резерв успіху – творчість. Під ред. Р. Нойнера, В. Калвейта, Х. Клейна. М. : Педагогіка, 1989. 152 с.
2. Рагозіна В. З історії хореографічного виховання / В. Рагозіна // Мистецтво та освіта. № 2, 2006. С. 15–19.
3. Ткаченко М. В. Розвивальний потенціал хореографічної учнів шкіл мистецтв / М. В. Ткаченко // Художні практики та мистецька

освіта у крос культурному просторі сучасності: матеріали V Всеукр.наук.-практ. конф., 7-8 жовтня 2019 р., Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 50–52.

4. Шевчук А. С. Дитяча хореографія : навч.-метод. посібник / А. С. Шевчук. 3-тє вид., зі змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 288 с.

REFERENCES

1. *Rezerv uspixu – tvorchist`*. (1989). [Reserve of success – creativity]. Moskva.

2. Ragozina, V. V. (2006). *Istoriyi xoreografichnogo vuhovannya*. [Theory and history of art education]. Kyiev.

3. Tkachenko, M. V. (2019). *Rozvyvalnyj potencial xoreografichnoyi uchniv shkil mystecztv*. [Art practices and art education in the cross-cultural space of modernity]. Poltava.

4. Shevchuk, A. S. (2016). *Dytyacha xoreografiya*. [Children's choreography]. Ternopil.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТКАЧЕНКО Марія Валентинівна – аспірантка Полтавського Національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: хореографічна підготовка в закладах початкової мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TKACHENKO Mariia Valentinivna – Postgraduate Student of the Poltava National Pedagogical University named V. G. Korolenka.

Circle of scientific interests: choreographic training in primary art education institutions.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2021 р.

УДК 378.016:78.071

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-208-211

ЧЖАН Шенвень –

аспірант кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-1605-3137>

e-mail: shengwen.zhang2021@gmail.com

ФОРМУВАННЯ СТИЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ ВИКОНАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Реформування середньої освіти зумовлює потребу удосконалення системи музичного виховання сучасних школярів, розвитку їх художньої культури, готовності до сприймання й адекватного оцінювання кращих зразків мистецтва. Вирішення цього завдання значною мірою залежить від готовності вчителя продемонструвати у власному виконанні твори композиторів різних епох і художніх напрямів. Володіння широкою палітрою виконавського відтворення музики різних жанрів і стилів – одна з основних вимог до професійної підготовки сучасних учителів музичного мистецтва, вирішення якої значною мірою залежить від виявлення методичних засад формування їх виконавсько-стильової культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема спрямування фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в річище стильових уявлень останнім часом все більше привертає увагу дослідників. Глибоко вивченими на сьогодні є проблеми стилю, жанру в музиці як формотворчих засобів [6; 7]. Науковці зосереджують зусилля на важливості виявлення стильових орієнтирів пізнання

музики [2; 3; 4], залежності інтерпретації від герменевтичних засад її опрацювання [1; 9; 10], підкреслюють значення розвитку індивідуальних стильових уподобань у становленні музиканта-професіонала [5; 8]. Ряд робіт присвячено аналізу проблеми формування музично-стильових уявлень школярів.

Водночас проблеми стилевідповідної виконавської підготовки студентів, як майбутніх носіїв і трансляторів музично-стильової культури в широкому середовищі школярів, на жаль, розглянуто поки що недостатньо. На жаль, все ще мало дослідженими лишаються шляхи методичного забезпечення цих питань.

Мета статті – висвітлення методичних аспектів, які б сприяли активізації практики формування стильової культури виконання музичних творів майбутніх учителів музичного мистецтва, враховуючи потреби їх майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

Методи, використані в процесі дослідження: аналітичне осмислення науково-методичної літератури, результатів виконавської підготовки студентів, проведення аналогій, зіставлення експериментальних даних, моделювання,